

ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์กูยบ้านคูขาด อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ : รูปแบบประเพณีตามพุทธบัญญัติ อัตลักษณ์ชุมชน และการอนุรักษ์สืบสาน*

The Kathin Tradition of the Kui Ethnic Group in Ban Khu Khat, Satuek District, Buri Ram Province:
Traditional Forms According to Buddhist Disciplines, Community Identity, and Conservation*

สำราญ จุระตา¹ / ทิพวัลย์ เหมรา² / ยูปาวดี อาจหาญ³ / ปนิตา ทองบุญชม⁴
Samran Dhurata¹ / Thippawan Hemmara² / Yupawadee Athan³ /
Panida Thongbunchom⁴

¹⁻⁴สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ บุรีรัมย์ 31000, ประเทศไทย

¹⁻⁴Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University
Buri Ram 31000, Thailand

Email: samran.tt@bru.ac.th/ thippawan.hm@bru.ac.th/ yupawadee.ar@bru.ac.th/ panida.th@bru.ac.th

Received: October 30, 2025

Revised: December 1, 2025

Accepted: December 5, 2025

Abstract

The objectives of this research were: 1. To investigate the body of knowledge regarding the Kathin tradition of the Kui ethnic group: The findings revealed that the Kathin tradition of the Kui ethnic group takes the form of Kathin Rat (Private Kathin), wherein the laity presents robes to non-royal temples. This constitutes a Sanghakamma (ecclesiastical act) that is strictly time-bound, occurring only between the first waning moon of the 11th lunar month and the full moon of the 12th lunar month. Notably, the Kathin tradition of the Kui community in Ban Khu Khat possesses a distinctive ritual, unique to this locality and not found in other communities, known as the “Human Bridge Ritual,” which was first established in 1981 2. To conserve and revitalize the Kathin tradition of the Kui ethnic group: The study found that conservation efforts involved collecting historical data on the Kathin tradition and its supplementary rituals through interviews. Furthermore, activities were organized to foster youth participation, and public relations were conducted through online media, community media, and personal communication to disseminate information to a wider audience. 3. To determine a model for developing activities to conserve and

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์กูยชุมชนบ้านคูขาด อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

revitalize the Kathin tradition of the Kui ethnic group: The results indicated three models for conservation: 1. Documentation: Compiling the history of the Kathin tradition from academic documents, monks, and local scholars into written records. 2. Youth Participation: Organizing participatory activities involving students from Ban Khu Khat School and Buriram Rajabhat University. 3. Public Relations: Promoting the tradition to support and sustain the Kathin ceremony of the Kui ethnic group.

Keywords: Activity Development, Conservation and Revitalization, Kathin Tradition, Kui Ethnic Group.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ยูนนานบ้านคูขาด อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ : รูปแบบประเพณีตามพุทธบัญญัติ อัตลักษณ์ชุมชน และการอนุรักษ์สืบสาน มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ยูนนาน ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ยูนนานเป็นรูปแบบกฐินราษฎร์ คือ ประชาชนนำผ้ากฐินไปถวายตามวัดต่าง ๆ ที่มีใช้วัดหลวง เป็นสังฆกรรมที่มีกำหนดเวลา คือ ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ไปจนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เท่านั้น และประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ยูนนานบ้านคูขาด มีพิธีกรรมโดดเด่นที่ร่วมกันจัดเพิ่มเติมขึ้นมาและไม่ปรากฏในชุมชนอื่น ได้แก่ พิธีกรรมสะพานมนุษย์ ซึ่งจัดขึ้นครั้งแรก ในพ.ศ. 2524 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ยูนนาน ผลการศึกษาพบว่า อนุรักษ์ประเพณีบุญกฐิน โดยวิธีสัมภาษณ์เก็บข้อมูลประวัติประเพณีบุญกฐิน และพิธีกรรมที่จัดเพิ่มเติม จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเยาวชน และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ สื่อชุมชน สื่อส่วนบุคคลเผยแพร่ข้อมูลให้เกิดการรับรู้ในวงกว้าง วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนากิจกรรมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ยูนนาน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการอนุรักษ์ มี 3 รูปแบบ คือ 1.รวบรวมประวัติประเพณีบุญกฐินจากเอกสารวิชาการ พระสงฆ์ ประชาชนผู้รู้ บันทึกในรูปแบบเอกสาร 2.จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมแก่เยาวชน โดยมีนักเรียนโรงเรียนบ้านคูขาด และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์เข้าร่วม 3.ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ยูนนาน

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรม, อนุรักษ์ฟื้นฟู, ประเพณีบุญกฐิน, กลุ่มชาติพันธุ์ยูนนาน

บทนำ

ประเพณีในสังคมไทย เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการแสดงออกถึงความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมของประชาชนในชุมชนสังคมนั้น ๆ นอกจากนั้นยังแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์อันโดดเด่นผ่านพิธีกรรม ความเชื่อ การแต่งกาย เป็นต้น ดังที่ Dundes & Bronner (2007, p. 2) กล่าวไว้ว่า สังคมประเพณี (traditional society) ในอดีต อาจกล่าวได้ว่า “กลุ่มชาติพันธุ์นิยมตัวตนผ่านคติชน” ซึ่งเห็นได้ชัดจากชุดแต่งกายของแต่ละชาติพันธุ์ ทั้งผ้าซิ่น สีเสื่อ ผ้าโพก ฤงยาม ประเพณีพิธีกรรม การแสดง การร้องเพลง อาหาร จนอาจกล่าวได้ว่า “เห็นคติชนก็

พอจะบอกชาติพันธุ์ได้” แต่ในขณะเดียวกัน วิธีชีวิตสมัยใหม่ได้เข้ามาทดแทนวิถีชีวิตแบบเก่า เช่น เสื้อยืดกางเกงยีนส์ได้เข้ามาแทนที่ชุดชาติพันธุ์ จึงอาจไม่ยากนักที่จะบอกความเป็น “ชาติพันธุ์” ผ่าน “คติชน” เช่นในอดีตที่ผ่านมา ดังนั้น ในโลกปัจจุบัน การแสดงตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์อาจไม่ได้แสดงออกผ่านคติชนของตนตลอดเวลา เนื่องจากบริบททางสังคมซับซ้อนและเปลี่ยนแปลง กลุ่มชาติพันธุ์อาจเลือกแสดงตัวตนผ่านคติชนเป็นบางเวลา บางสถานการณ์ และบางบริบททางสังคม (Na Thalung, 2016, p. 15)

ประเพณีบุญกฐิน ตามศัพท์แปลว่า ไม้สะดึง คือ ไม้แบบสำหรับซึ่งเพื่อตัดเย็บจีวร เป็นบุญถวายผ้าไตรจีวรแด่พระสงฆ์ ซึ่งจำพรรษาครบ 3 เดือน เป็นประเพณีหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในพระพุทธศาสนา ทั้งในด้านเป็นพุทธานุญาต อันเป็นวินัยข้อกำหนดสำหรับพระสงฆ์ ซึ่งในระยะเวลา 1 ปีจะมีการดำเนินกิจกรรมตามประเพณีเพียง 1 ครั้ง นอกจากนี้ ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมต้องทำให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเพียง 1 เดือน เรียกว่า เขตกฐิน คือเริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 (Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto), 2018, p. 1)

ชุมชนบ้านคูขาด ตั้งอยู่ที่ ตำบลศรีสทิง อำเภอสทิง จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ทั้งหมด 2,000 ไร่ หรือ 3.34 ตารางกิโลเมตร มีประชากรอาศัยอยู่ จำนวน 118 ครัวเรือน (Thahom, et al., 2018, p.17) ประชาชนในพื้นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กวย และนับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ มีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน คือ ประเพณีบุญกฐินซึ่งแสดงออกผ่านพิธีกรรมการทอดกฐิน คือ ระหว่างที่พระสงฆ์รูปที่ได้รับคัดเลือกจากคณะสงฆ์ให้เป็นผู้ครองผ้ากฐิน และเปลี่ยนผ้าจีวรแล้ว อุบาสกที่มาร่วมประเพณีบุญกฐินจะอนุรทว่าหน้าลกับพื้นเรียงกันเป็นแถวถวายเงินไปตั้งศาลาการเปรียญเพื่อเป็นสะพานให้พระสงฆ์รูปดังกล่าวเดินกลับเข้าไปสู่ศาลาการเปรียญเพื่อประกอบพิธีกรรมต่อไป

จากพิธีกรรมต่าง ๆ ในประเพณีบุญกฐินที่กลุ่มชาติพันธุ์กวยชุมชนบ้านคูขาด ปฏิบัติสืบต่อกันมานั้น นับว่าเป็นข้อประเพณีปฏิบัติดั้งเดิม ควรที่จะร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟูให้อยู่คู่กับชุมชนและพระพุทธศาสนาสืบไป ในขณะที่เดียวกัน หน่วยงานต่าง ๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญในการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เสริมสร้างคุณค่าและจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น ดังปรากฏเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาต่าง ๆ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี 2560-2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยบูรณาการเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษา สร้างความเข้มแข็งในสถาบันศาสนา เพื่อเผยแผ่หลักคำสอนที่สั่งสมให้แก่ประชาชน รวมถึงปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Office of The National Economic and Social Development Council, 2018, p. 88) ยุทธศาสตร์ราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความโดดเด่น เข้มแข็ง ในการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เสริมสร้างคุณค่าและจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น บูรณาการให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นโดยการสร้างองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัย ส่งเสริม พัฒนาต่อยอดศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น จนเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญของชุมชนท้องถิ่น หรือประเทศชาติ (Council of Rajabhat University Presidents of Thailand, 2019, p. 23) แผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 เมืองน่าอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป้าประสงค์ที่ 6 ส่งเสริมและสนับสนุนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นให้มีความยั่งยืน กลยุทธ์ที่ 3 สร้างค่านิยม จิตสำนึกและพัฒนาศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ของเด็ก เยาวชน และประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน (Provincial Strategy and Information for Development Group, 2023, p. 48)

ดังนั้น การเข้าไปพัฒนากิจกรรมร่วมกับชุมชน นอกจากเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาผ่านประเพณีบุญกฐินซึ่งเป็นสังฆกรรมตามพุทธบัญญัติ และเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์อิทธิกรรมอันโดดเด่นที่แตกต่างจากหมู่บ้านอื่น คือ สะพานมนุษย์ ซึ่งแสดงถึงความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันของกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านคูขาด ให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้าง อีกประการหนึ่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านคูขาด อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านคูขาด อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนากิจกรรมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านคูขาด อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยมุ่งเน้นการพัฒนากิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านคูขาด อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ผลการศึกษาคอบคลุมมิติเชิงลึกและกว้าง โดยมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **ข้อมูลการวิจัย** คณะผู้วิจัยได้กำหนดประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้

1.1 **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source)** เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร สถิติ รายงาน และบันทึกการประชุมของภาคราชการและชุมชน เพื่อรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์บริบทชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ และประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านคูขาด

1.2 **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source)** เป็นข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่จริง ประกอบด้วย ข้อมูลบริบทชุมชน ประชากร อาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (อาหาร, ดนตรี, การละเล่น) โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงข้อมูลด้านกระบวนการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และผลการดำเนินงานกิจกรรมฟื้นฟูประเพณีบุญกฐิน

2. เครื่องมือการวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้อง คณะผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือโดยแบ่งออกเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ **แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก** สำหรับเก็บลึกข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก **แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง** สำหรับเก็บข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง **การสนทนากลุ่ม** ชุดคำถามเพื่อระดมความคิดเห็นผ่านกระบวนการ AIC และ Brainstorming **แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม** ตารางตรวจสอบรายการพฤติกรรม และปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน

2.2 เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบการวิเคราะห์ SWOT Analysis สำหรับวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เทคนิค AIC (Appreciation-Influence-Control) สำหรับวิเคราะห์และสร้างแผนภูมิโน้ตค้น (Mind Mapping) เพื่อหาฉันทมติร่วมกัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ออกแบบไว้มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในพื้นที่ชุมชนบ้านคูขาด ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 การศึกษาเอกสาร

เริ่มต้นด้วย **1. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ** เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐาน **2. การสัมภาษณ์เชิงลึก** ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้อาวุโส โดยใช้แนวคำถามที่เตรียมไว้เพื่อเจาะลึกประวัติความเป็นมาและภูมิปัญญา **3. การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง** ดำเนินการกับประชาชนชาวบ้าน ผู้นำทางศาสนา และเจ้าหน้าที่เทศบาล โดยมีนักวิจัยชุมชนและนักศึกษาช่วยอำนวยความสะดวกในการกรอกข้อมูลสำหรับผู้ที่มีข้อจำกัดด้านการอ่านเขียน **4. การจัดเวทีสนทนากลุ่ม ใช้เทคนิค AIC** ร่วมกันรับรู้ ร่วมกันหาวิธีพัฒนาแก้ไข ร่วมกันดำเนินการพัฒนา และ Brainstorming ระดมสมองจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างแผนที่ความรู้ (Mind Mapping) และวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน **5. การสังเกตการณ์** ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของชาวบ้านในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้แบบตรวจรายการ (Checklist) บันทึกเหตุการณ์โดยไม่เข้าไปแทรกแซง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วน คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 การจัดระบบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต มาตรวจสอบความถูกต้องแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือ

การจำแนกหมวดหมู่ แยกแยะข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นศึกษา เช่น ประวัติศาสตร์, พิธีกรรม, การมีส่วนร่วม, และปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน (เชิงบวก/เชิงลบ/เป็นกลาง)

4.2 การตีความข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา นำข้อมูลที่จัดระบบแล้วมาตีความโดยเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีที่ได้พบทวนไว้ (เช่น ทฤษฎีการมีส่วนร่วม, แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์เชิงสังเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ SWOT เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีบุญกฐิน และอธิบายพลวัตของความร่วมมือในชุมชนผ่านผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการตอบโจทย์การวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ภูมบ้านคูขาด อำเภอเสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ : รูปแบบประเพณีตามพุทธบัญญัติ อัตลักษณ์ชุมชน และการอนุรักษ์สืบสาน” ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ที่มุ่งศึกษาการพัฒนากิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ ภูม บ้านคูขาดแบบมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัยร่วมกับนักวิจัยชุมชนเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับชุมชนบ้านคูขาด เพื่อให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหาของชุมชนในการพัฒนากิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านคูขาด พร้อมทั้งค้นหารูปแบบการพัฒนากิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ ภูม บ้านคูขาด อำเภอเสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจัดเวทีร่วมกับชุมชนระดมสมองเพื่อแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งค้นหาองค์ความรู้ ศักยภาพ และอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์เจาะลึกการสนทนากลุ่ม (Focus group) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม เดินสำรวจพื้นที่ชุมชน พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับประสขช นักวิจัยชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ปราชญ์ชุมชน และประชาชนชุมชนบ้านคูขาด โดยมีรายละเอียด 3 ประเด็น คือ

1. สถานการณ์ปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขของชุมชนบ้านคูขาด
2. องค์ความรู้ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ภูม บ้านคูขาด
3. การอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ภูม บ้านคูขาด

1. สถานการณ์ปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขของชุมชนบ้านคูขาด

ชุมชนบ้านคูขาด ตำบลศรีสตึก อำเภอเสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีประเพณีอันเป็นอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น คือ ประเพณีบุญกฐิน เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่การก่อตั้งหมู่บ้าน แต่จากการสำรวจข้อมูลร่วมกับชุมชน พบว่า การจัดประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ ภูม บ้านคูขาด แม้เป็นการปฏิบัติตามประเพณีที่ตั้งงาม และปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น แต่ยังมีประเด็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 เยาวชนในฐานะผู้สืบทอดองค์ความรู้และการปฏิบัติยังขาดการให้ความสนใจเนื่องจากขาดกิจกรรมที่สร้างความตระหนัก เห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ ภูม และขาดการเรียนรู้จากกลุ่มเยาวชนซึ่งจะเป็นผู้ปฏิบัติต่อไปในอนาคต

1.2 ขาดการนำเสนอความโดดเด่นประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ ภูม บ้านคูขาด ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ พบว่า ยังขาดการรวบรวม และนำเสนอองค์ความรู้ที่สำคัญ รวมถึงความโดดเด่นทางด้านพิธีกรรม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต เพื่อให้ประชาชนนอกพื้นที่ได้รับทราบ และมองเห็นความสำคัญ ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

1.3 ขาดการบริหารจัดการร่วมกับภาครัฐและเอกชน พบว่า ยังขาดการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกันระหว่างนักวิชาการ หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา และประชาชนในพื้นที่ ขาดการวางแผนการทำงานที่สามารถส่งเสริมเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประเพณีวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์

2. องค์ความรู้ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ภูม บ้านคูขาด

ชุมชนบ้านคูขาดก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2443 และได้ตั้งชื่อหมู่บ้านอย่างเป็นทางการใน พ.ศ.2460 ปัจจุบันก่อตั้งมานานถึง 124 ปี ชุมชนบ้านคูขาดมีพื้นที่ทั้งหมด 2,000 ไร่ มีนายบุญ เหยียดรัมย์ เป็นผู้บุกเบิก และก่อตั้งหมู่บ้าน อพยพครอบครัวมาจากบ้านโพนตะกา จังหวัดสุรินทร์ สาเหตุเพราะต้องการย้ายเข้ามา

ใกล้ตัวอำเภอสตึก และเนื่องจากในอดีต บริเวณชุมชนนี้เป็นพื้นที่ลุ่ม มีหนองน้ำ และป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่หลายชนิด ซึ่งง่ายต่อการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต ในอดีต บริเวณทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านมีหนองน้ำและคันดินกั้นน้ำขนาดใหญ่ เมื่อฝนตกหนักทำให้น้ำในหนองมีปริมาณมาก คันดินกั้นน้ำขนาดใหญ่จึงขาดเพราะไม่สามารถรองรับมวลน้ำได้ ชาวบ้านจึงเรียกว่า “คูขาด” ซึ่งเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน (Thahom, et al., 2018, p. 15)

นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์กวยชุมชนบ้านคูขาด ได้ประกอบประเพณีบุญกฐิน ซึ่งเป็นที่มีความโดดเด่น จากการสังเกตในขณะประกอบพิธีกรรม พบว่า ภิกษุผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม และได้รับฉันทามติคัดเลือกจากคณะสงฆ์ให้เป็นผู้ครองผ้ากฐิน เมื่อถึงวันทอดกฐิน หลังจากภิกษุรูปดังกล่าวเปลี่ยนมานุ่งห่มผ้ากฐินที่ชาวบ้านนำมาถวายแล้ว เมื่อจะกลับเข้าไปสู่ศาลาการเปรียญ จะเดินเหยียบบนแผ่นหลังของผู้ชาย ซึ่งนอนคว่ำหน้าเรียงเป็นสะพานมนุษย์ ส่วนผู้หญิงเมื่อไม่สามารถนอนคว่ำเพื่อเป็นสะพานมนุษย์ให้พระสงฆ์เดินข้ามได้ จะปูผ้าเช็ดหน้า ผ้าคลุมไหล่ หรือบางคนอาจวางกระเป่าธนบัตรให้พระสงฆ์เหยียบเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว จากการสังเกต การสืบค้นข้อมูลทางวิชาการ และสัมภาษณ์ Sathansuk (personal communication, July 24, 2025) พบว่า พิธีกรรมดังกล่าวมีคติความเชื่อแบ่งเป็น 6 ประเด็นคือ

1. เพื่อป้องกันภิกษุผู้ครองผ้ากฐินไม่ให้ทำเปื้อน และมีศีลบริสุทธิ์โดยไม่เหยียบมด แมลงหรือสัตว์ขนาดเล็กตายโดยไม่เจตนา
2. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่มาร่วมบุญกฐินและรอใส่บาตรในศาลาการเปรียญได้ร่วมทำบุญถวายทานกับภิกษุผู้มีศีลบริสุทธิ์ ซึ่งเชื่อกันว่าจะได้อานิสงส์ผลบุญมาก
3. มีความเชื่อว่า เมื่อภิกษุผู้มีศีลบริสุทธิ์เดินเหยียบผ่านไปนั้น ผู้ที่มีอาการเจ็บป่วย ปวดหลัง ปวดเอว เป็นต้น อาการเหล่านั้นจะทุเลา และหายไปนั่นเอง
4. เพื่อเป็นอุบายในการข่มขู่ภูมิกายความถือตัวของตนเอง โดยการให้พระภิกษุเดินเหยียบร่างกายของตนเอง
5. เพื่อเป็นการปฏิบัติตามการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในอดีตกาล
6. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีพิธีกรรมอันดีงามที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต

ในขณะที่ พ่อหนู สถานสุข ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “พระสงฆ์รูปใดที่ได้ถือครองผ้ากฐิน พระสงฆ์รูปนั้นนอกจากได้รับฉันทามติในท่ามกลางสงฆ์แล้ว ชาวบ้านมีความเชื่อว่า ยังเป็นผู้มีบุญวาสนาด้วย ดังนั้น การทอดตัวนอนคว่ำเป็นสะพานให้พระสงฆ์เดินเหยียบแผ่นหลังนั้นเป็นบุญแก่ตน และระหว่างที่พระสงฆ์เดินเหยียบผ่านไปนั้น ให้ตั้งจิตอธิษฐานในสิ่งที่ตนเองปรารถนา และให้มีความสุขกายสบายใจ” (Thahom, et al., 2018, p. 19) จากการสืบค้นข้อมูลจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ปรากฏข้อมูลดังนี้ “ย้อนกลับไปในอดีตชาติของพระสมณะโคตมะ (เจ้าชายสิทธัตถะ) ก่อนที่จะมาอุบัติเป็นพระพุทธเจ้านั้น ได้ทรงบำเพ็ญบารมีอยู่ในอดีตชาติ เรียกว่า “พระโพธิสัตว์” (แปลว่า ท่านผู้ที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า) ซึ่งอดีตชาติของพระพุทธเจ้านั้นมีมากมาย ซึ่งหนึ่งในอดีตชาตินั้น พระโพธิสัตว์เกิดเป็น “สุเมธดาบส” และได้พบพระพุทธเจ้าพระนามว่า “พระพุทธเจ้าปิงกร” (พระพุทธเจ้าองค์ที่ 4) สุเมธดาบส ได้ตั้งความปรารถนาไว้ว่า ขอให้ได้เป็นพระพุทธเจ้าเช่นพระองค์ท่าน มีอยู่ครั้งหนึ่ง พระพุทธเจ้า ที่ปิงกรเสด็จผ่านทางที่เป็นโคลนตม สุเมธดาบสได้ทอดตัวนอนถวายแผ่นหลังให้เป็นทางเสด็จ เมื่อพระพุทธเจ้าที่ปิงกรเสด็จข้ามโคลนตมโดยเหยียบแผ่นหลังของสุเมธดาบสนั้นแล้ว พระพุทธองค์ได้ตรัสพยากรณ์ว่า “ดาบสนี้ทำอกนิหาร ปรารถนาเพื่อเป็นพระพุทธเจ้า ความปรารถนาของดาบสนี้จักสำเร็จในอนาคตเบื้องหน้า” ซึ่งเมื่อสุเมธดาบสได้รับพยากรณ์แล้ว จึงได้ชื่อว่าเป็น “โพธิสัตว์” นับแต่นั้นมา (Manipathmaket, 2006)

ดังนั้น ประเพณีทอดกฐินของชุมชนบ้านคูขาด จึงเป็นการสะท้อนเอกลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา นอกจากเป็นการสืบทอดประเพณีให้อุณขุณรุ่นหลังแล้ว ยังทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธา ตระหนัก และเข้าใจในการทำบุญมากขึ้น จากการสัมภาษณ์ข้อมูลในการเสวนากลุ่มย่อย คณะผู้วิจัยพบข้อมูลสำคัญในการนำคติความเชื่อเรื่องการบำเพ็ญทานบารมีโดยการสละร่างกายของสมุเธธาบสทนต์ตัวลงนอนถวายแผ่นหลังให้เป็นทางเสด็จแด่พระพุทธเจ้าที่ปีกรง โดยบุคคลผู้เริ่มพิธีกรรมให้อุบาสกนอนทอดตัวเป็นสะพานเพื่อให้พระภิกษุผู้ถือครองผ้ากฐินเดินเหยียบแผ่นหลังเข้าสู่ศาลาการเปรียญ คือ พ่อสา สถานสุข อายุ 87 ปี ซึ่งจากการสัมภาษณ์ Sathansuk (personal communication, July 24, 2025) ให้ข้อมูลว่า พิธีกรรมดังกล่าวถูกจัดให้มีขึ้นครั้งแรก ในปีพุทธศักราช 2524 จากความคิดริเริ่มของตน ซึ่งในขณะนั้นตนเองอายุ 43 ปี โดยมีความคิดว่า ต้องการให้ชุมชนบ้านคูขาด ซึ่งประชาชนส่วนมากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ภูมิมี่พิธีกรรมในประเพณีบุญกฐินที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชน นอกจากนั้น ยังเป็นการรักษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยนำข้อมูลประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ให้เชื่อมโยงกับคติความเชื่อของประชาชนในชุมชน และเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินอีกทางหนึ่งด้วย พิธีกรรมดังกล่าวมีเพียงกลุ่มชาติพันธุ์ภูมิมี่ชุมชนบ้านคูขาดเพียงชุมชนเดียวเท่านั้นที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนชุมชนอื่น ๆ โดยรอบ ไม่ปรากฏพิธีกรรมดังกล่าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ภูมิมี่ชุมชนบ้านคูขาด ได้อนุรักษ์พิธีกรรมดังกล่าวไว้ และจะยังคงฟื้นฟูปฏิบัติต่อไปในอนาคต

เมื่อกล่าวถึงพิธีกรรมการเดินทางบนสะพานมนุษย์ของพระสงฆ์ พบว่าพิธีกรรมดังกล่าวถูกนำมาปฏิบัติในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทยเช่นกัน หากแต่พิธีกรรมดังกล่าวไม่ได้ถูกนำมาปฏิบัติในประเพณีบุญกฐินดังเช่นกลุ่มชาติพันธุ์ภูมิมี่ชุมชนบ้านคูขาด แต่พิธีกรรมดังกล่าวถูกนำมาปฏิบัติในประเพณีสงกรานต์ วัดศรีสุวรรณ ตำบลหนองขี้ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นวัดที่เป็นต้นกำเนิดของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่อาศัยในพื้นที่ อำเภอสหัสขันธ์ ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงซึ่งเดินทางไปทำงานและอาศัยต่างถิ่น ต่างเดินทางกลับมาร่วมกิจกรรมงานสงกรานต์ ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญในเทศกาลสงกรานต์ ท่ามกลางนักท่องเที่ยว ชาวราชการ พ่อค้า ประชาชน รวมกว่า 1,000 คนร่วมกิจกรรม โดยพิธีจะเริ่มด้วยการสงฆ์นำพระพุทธรูปสำคัญประจำวัด ก่อนนิมนต์เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือในหมู่ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงด้วยวิธีอุ้มจากกุฏิลงมายังสถานที่ ๆ เตรียมไว้สำหรับสงฆ์ จากนั้นประชาชนเทน้ำขมิ้นส้มป่อย น้ำอบน้ำปรุงที่โรยด้วยดอกไม้ลงในรางไม้ไผ่ ก่อนปล่อยน้ำจากรางไม้ไหลลงมารวมกันยังจุดที่พระสงฆ์นั่งอยู่ จากนั้นนำพระสงฆ์กลับขึ้นกุฏิโดยชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงนอนคว่ำหน้าเรียงกันเป็นสะพานมนุษย์ ระยะทางยาวกว่า 100 เมตร เพื่อให้พระสงฆ์เดินเหยียบบนหลังไปยังกุฏิ โดยชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง อำเภอสหัสขันธ์มีความเชื่อสืบต่อกันมาว่า อาณิสร์ของการร่วมเป็นสะพานมนุษย์จะทำให้หายจากโรคร้ายที่เป็นอยู่ รวมทั้งช่วยให้ผู้ตกอยู่ในช่วงมีเคราะห์ได้ผ่านพ้นเคราะห์ (Matichon Online, 2018)

จากพิธีกรรมพระสงฆ์เดินบนสะพานมนุษย์เพื่อกลับเข้ากุฏิ ในประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง แสดงให้เห็นถึงศรัทธาอันแรงกล้าในพระพุทธศาสนา และคติความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงที่สืบทอดหลักธรรมคำสอน และประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา ผ่านการประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม เห็นได้ว่า พระพุทธศาสนามีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเชื่อพิธีกรรมและประเพณีไทยส่วนใหญ่มีจุดกำเนิดมาจากพระพุทธศาสนา โดยส่วนใหญ่ชาวอีสานมีความเชื่อต่อหลักบุญกรรมของพุทธศาสนา มีความเชื่อในเรื่องบุญ เมื่อใครผู้ทำบุญไว้มาก ทำกุศลไว้มาก เกิดมาแล้วก็จะได้เป็นมนุษย์ เป็นคนมั่งมีศรีสุข ร่ำรวยด้วยแก้วแหวนเงินทอง มีคนนับหน้าถือตา มีความเจริญ เมื่อล้มตายจากโลกนี้ไปก็จะได้เสวยผลบุญผลกุศลอยู่เมืองฟ้าเมืองสวรรค์ แต่ถ้าหากทำความชั่วไว้มากเมื่อตายจากโลกนี้ไปก็จะได้ไปเกิดเมือง

นรก อบายภูมิ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญทางพุทธศาสนาจึงมีการปฏิบัติกันสืบมา เรียกว่า ฮีตสิบสอง อันเป็นประเพณีของชาวอีสานที่ปฏิบัติมาแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ฮีตสิบสองนั้นนับว่ามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชนอีสานเป็นอย่างมาก เป็นประเพณีที่มุ่งหมายให้คนทำบุญและมีการพบปะกันในสังคัม ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักและคุ้นเคยกัน (Som-In, 1991)

จากพิธีกรรมพระสงฆ์เดินบสนสพมานมนุษย์ ในประเพณีบุญทอดกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ยูนนาน ชุมชนบ้านคูขาด ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และในประเพณีสงกรานต์วัดศรีสุวรรณ ตำบลหนองลู อำเภอ สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต้องการปฏิบัติตามสิ่งที่บรรพบุรุษเคยถือปฏิบัติกันมา แม้ว่าพิธีกรรมดังกล่าวจะถูกปฏิบัติในประเพณีที่แตกต่างกัน แต่จุดมุ่งหมายหรือคติความเชื่อยังคงอยู่บนฐานความเชื่อเดิม ดังที่ Distapan (2015, p. 115) กล่าวว่า การดำรงรักษาและสืบต่อความเชื่อและวิถีปฏิบัติต่าง ๆ ที่กระทำกันมาแต่ดั้งเดิมในวัฒนธรรมของตน โดยการสืบทอดอาจรักษา รูปแบบดั้งเดิมไว้อย่างครบถ้วน หรือมีการสืบทอดพร้อมทั้งดัดแปลงรูปแบบบางอย่าง หากต้องประกอบหลัก และสาระสำคัญยังคงดำรงอยู่ตามฐานความเชื่อเดิม ส่วน “การผลิตซ้ำวัฒนธรรม” การหยิบยกเอาวัฒนธรรมบางอย่างขึ้นมาให้ความหมาย และให้คุณค่าผ่านวิถีปฏิบัติใหม่ ๆ หรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมแบบใหม่ อันทำให้วัฒนธรรมนั้นได้รับการเน้นย้ำให้โดดเด่น หรือ มีชีวิตขึ้นมาในพื้นที่ใหม่ หรือบริบทที่ไม่เคยมีมาก่อน การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดการนำวัฒนธรรมมาผลิตใหม่ในวัตถุประสงค์ใหม่ เพื่อให้สอดคล้อง ตอบสนองสถานการณ์ในปัจจุบัน

3. รูปแบบการพัฒนากิจกรรมเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ยูนนานชุมชนบ้านคูขาด

จากการระดมสมองร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยและชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวพระราชดำริในการรักษาและต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรม ได้เกิดเป็น 3 แผนปฏิบัติการ เพื่อแก้ปัญหาและสร้างความยั่งยืน ดังนี้

3.1 แผนอนุรักษ์และฟื้นฟูองค์ความรู้ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ยูนนานชุมชนบ้านคูขาด

แผนปฏิบัติการดังกล่าวเกิดจากปัญหาเดิม คือ องค์ความรู้และภูมิปัญญาอยู่กับตัวบุคคล เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ ไม่มีการบันทึก หากบุคคลเหล่านี้เสียชีวิต ข้อมูลจะสูญหาย เพื่อเป็นการรักษาและต่อยอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามให้คงอยู่ สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปได้ในอนาคต ดังที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชดำริว่า “ชนบทร่วมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีต จึงควรอนุรักษ์และฟื้นฟูให้คงอยู่สืบไป”

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัย และนักวิจัยชุมชน ได้ร่วมกันดำเนินการสืบค้นข้อมูล ค้นคว้าเอกสารตำราวิชาการ สัมภาษณ์พระสงฆ์ และปราชญ์ชาวบ้านผู้รู้ประวัติความเป็นมาของประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ยูนนานชุมชนบ้านคูขาด พร้อมทั้งบันทึก จัดเก็บไว้ในรูปแบบเอกสาร และเผยแพร่สู่สาธารณชน ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดการหลงลืม และสูญหายไปพร้อมกับตัวบุคคล ดังการให้สัมภาษณ์ของ Sathansuk (personal communication, July 24, 2025) ที่กล่าวว่า “ประวัติประเพณีบุญกฐินหรือพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติในวันทอดกฐิน หากไม่มีคนมาถาม ก็ไม่ได้พูดให้ใครฟัง ถ้าหากคนรุ่นผมล้มหายตายจากไป คนรุ่นใหม่ ๆ ก็จะไม่รู้ประวัติความเป็นมาของประเพณี พิธีกรรมที่พวกเราได้คิดริเริ่ม นำพาชาวบ้านลูกหลานปฏิบัติสืบกันมาเลย” จากถ้อยถ้อยดังกล่าว แสดงให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ โดยการรวบรวม และการเผยแพร่องค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างความรู้ภาคภูมิใจแล้ว ยังเป็นการรักษาให้ข้อมูลต่าง ๆ ยังคงอยู่ และสามารถปฏิบัติต่อกันไปได้

อย่างถูกต้องในอนาคตอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอด ย่อมนำไปสู่การปฏิบัติสืบต่อไปได้ง่ายกว่าองค์ความรู้ที่ไม่ได้รับการถ่ายทอด ดังแนวคิดเรื่อง การสืบทอดวัฒนธรรม และการผลิตซ้ำวัฒนธรรม การสืบทอดและการผลิตซ้ำวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของพลวัตทางวัฒนธรรม เมื่อวัฒนธรรมบางอย่างมีการสืบทอดส่งต่อภายในกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ จากรุ่นสู่รุ่น ทำให้วัฒนธรรมนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือมีบทบาทในกลุ่มสังคม หรือวัฒนธรรมบางอย่างที่เคยมีอยู่ในอดีต ถูกรื้อฟื้นเลือกสรรขึ้นมาผลิตซ้ำหรือนำมาปฏิบัติใหม่ โดยอาจปรับเปลี่ยนรูปแบบบ้างเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในปัจจุบัน หรืออาจมีการริเริ่มวิถีปฏิบัติใหม่ โดยนำสิ่งที่มีอยู่แล้วในวัฒนธรรมหลักมาตีความใหม่ ทำให้เกิดการผลิตซ้ำวัฒนธรรมบางอย่างในพื้นที่ใหม่ที่ไม่เคยมีวิถีปฏิบัติเช่นนั้นมาก่อน (Distapan, 2015, p. 113)

3.2 แผนพัฒนากิจกรรมแบบมีส่วนร่วม

จากสถานการณ์ปัญหา คือ เยาวชนขาดความสนใจ หน่วยงานต่าง ๆ เช่น วัด หน่วยงานภาครัฐ โรงเรียน และชุมชน ขาดการทำงานเชิงบูรณาการ เยาวชนในฐานะผู้สืบทอดองค์ความรู้ และการปฏิบัติ ยังมีความสนใจเข้าร่วมน้อยเนื่องจากขาดกิจกรรมที่สร้างความตระหนัก เห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์อยู่ ดังนั้นในเวทีพัฒนากิจกรรมแบบมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัย และผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนในเวที ได้ข้อสรุปร่วมกัน คือ ควรจัดให้มีกิจกรรมที่มาร่วมกันระหว่างปราชญ์ชุมชน ผู้อาวุโส ผู้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับ ประเพณีวัฒนธรรม และเยาวชนในชุมชน หรือนักศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ตระหนักถึงความสำคัญ เห็นคุณค่า และมีความภาคภูมิใจในประเพณีบุญกุศลของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการออกแบบกิจกรรม ทดลองปฏิบัติเป็นไปในลักษณะที่เยาวชนสามารถทำได้ง่าย ไม่มีความซับซ้อน แต่สามารถซึมซับในวิถี ประเพณีวัฒนธรรมชุมชนของตนเองได้ โดยกิจกรรมการทดลองปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนที่มีต่อ ประเพณีบุญกุศลของกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านคูขาด คณะผู้วิจัยได้ประสานความร่วมมือกับโรงเรียนบ้านคูขาด เพื่อนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนแห่งผ้ากฐิน จำนวน 20 คน ผู้นำชุมชน และประชาชนชุมชนบ้านคูขาด จำนวน 30 คน เข้าร่วมกิจกรรม

นอกจากโครงการวิจัยและนักวิจัยชุมชนได้ร่วมกันพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมของเยาวชนแล้ว เพื่อแก้ไขปัญหาด้านขาดการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่า ประเพณีบุญกุศลของกลุ่มชาติพันธุ์ ชุมชนบ้านคูขาด ยังขาดการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างนักวิชาการ หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา และประชาชนในพื้นที่ ขาดการวางแผนการทำงานที่สามารถส่งเสริม เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประเพณีวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์ จากประเด็นปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้จัดเวที เสวนากลุ่มย่อยร่วมกับประธานสงฆ์วัดบ้านคูขาด พร้อมด้วยตัวแทนองค์กรบริหารส่วนตำบลศรีสัตก ผู้นำชุมชนทั้ง 4 หมู่ ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจปกครองของชุมชนบ้านคูขาด ประกอบด้วย

1. สุนทร วงศ์ทอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4
2. นายบุญเหลือ ศาลางาม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6
3. นายเสา สุขรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9
4. นางศิริพร ชุมรัมย์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 15
5. นางพรศรี ศรีสง่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสัตก
6. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านทั้ง 4 ชุมชน

จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเวทีเสวนากลุ่มย่อย Phra Rewat Khemadharo (personal communication, July 25, 2025) ประธานสงฆ์วัดบ้านคูขาด ให้ข้อมูลว่า “เมื่อถึงเทศกาลออกพรรษา และเข้าสู่ฤดูทอดกฐินตามวัดต่าง ๆ วัดบ้านคูขาดก็ถือปฏิบัติเช่นเดียวกัน ซึ่งแต่ละปีการทอดกฐินจะมีความแตกต่างกันไป เช่น บางปีมีพุทธศาสนิกชนผู้ศรัทธาอาจเป็นเจ้าของกฐิน ส่วนบางปีไม่มีผู้จองเป็น

เจ้าภาพภลิน ดังนั้น ประชาชนในชุมชนบ้านคูขาดจะร่วมกันเป็นเจ้าภาพนำผ้ากฐินมาทอดถวายที่วัด ซึ่งลักษณะการทำบุญทอดกฐินดังกล่าว เรียกว่า “กฐินสามัคคี” คือ ไม่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นเจ้าของเจ้าภาพหลัก ในการทอดกฐิน แต่ทุกคนสามารถเป็นเจ้าภาพในการนำผ้ากฐินมาทอดถวายแต่พระสงฆ์ผู้จำพรรษาครบ 3 เดือน ในวัดนั้น ๆ ได้ แต่ปัจจุบัน การทอดกฐินในสังคมไทยเรา เริ่มเป็นการกฐินเงิน ไม่ใช่ทอดกฐินผ้าแล้ว คือให้ความสำคัญกับเงินที่ชาวบ้านถวายทำบุญเป็นบริวารกฐินมากกว่าให้ความสำคัญกับผ้ากฐินตาม พุทธาณุญาต สำหรับฤดูกาลกฐินปีพุทธศักราช 2567 ไม่มีผู้จองเป็นเจ้าภาพภลิน ดังนั้น ในเวทีเสวนากลุ่มย่อย ได้ร่วมกันวางแผนทำบุญกฐิน และได้ข้อสรุปร่วมกัน คือ จะดำเนินการในรูปแบบกฐินสามัคคี โดยปีนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีตึก ผู้นำชุมชน และประชาชนทั้ง 4 ชุมชน คือ ชุมชนหมู่ที่ 4, 6, 9, 15 จะร่วมกัน เป็นเจ้าภาพทำบุญกฐินสามัคคี ส่วนการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความสำคัญหลัก ชุมชนบ้านคูขาด หมู่ที่ 6 จะเป็นผู้ดำเนินการหลัก เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ขณะเดียวกัน สถาบัน การศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านคูขาด มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จะนำนักเรียน นักศึกษามาร่วมทำกิจกรรม ในช่วงเตรียมความพร้อม จนถึงวันถวายผ้ากฐิน ซึ่งในเวทีเสวนากลุ่มย่อยได้ตกลงร่วมกันว่า กำหนดให้ วันที่ 27 ตุลาคม 2567 เป็นวันถวายผ้ากฐินของชุมชนบ้านคูขาด จากเวทีเสวนากลุ่มย่อย แสดงให้เห็นถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ในประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม ชุมชนบ้านคูขาด ได้แก่ วัดบ้านคูขาด ชุมชนบ้านคูขาด ผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนทั้ง 4 หมู่ ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจปกครองของ ชุมชนบ้านคูขาด องค์การบริหารส่วนตำบลศรีตึก โรงเรียนบ้านคูขาด และมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

3.3 แผนประชาสัมพันธ์

จากสถานการณ์ปัญหาเดิม คือ ขาดการประชาสัมพันธ์ในการนำเสนอความโดดเด่นประเพณี บุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มชุมชนบ้านคูขาดผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนนอกพื้นที่ ได้รับทราบ และเห็นความสำคัญ ซึ่งในอดีตพบว่า การประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญกฐินไม่มี การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ที่เป็นทางการต่าง ๆ เป็นเพียงการประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว ของหมู่บ้าน และการประชาสัมพันธ์โดยการบอกปากต่อปาก ในการจัดเวทีเสวนากลุ่มย่อย พบว่า วิธีการ ดังกล่าว แม้จะสามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้ แต่ยังไม่สามารถขยายขอบเขตพื้นที่การรับรู้ข้อมูล ได้กว้างขวางมากนัก คณะผู้วิจัยจึงพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกับประธานสงฆ์วัดบ้านคูขาด สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีตึก ผู้นำชุมชน และประชาชนบ้านคูขาด เสนอแนะแนวทางการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อออนไลน์อื่น ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อขยายขอบเขตการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้บุคคลภายนอกชุมชนได้รับรู้ เพิ่มมากขึ้น โดยใช้การประชาสัมพันธ์ผ่าน “หนังสือพิมพ์ อปท.นิวส์ หนังสือพิมพ์รายปักษ์ เพื่อการปกครอง ส่วนท้องถิ่น” ทั้งนี้ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้เกิดการรับรู้ประเพณีบุญกฐินอันเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ กุ่ม ชุมชนบ้านคูขาด ในขอบเขตพื้นที่และจำนวนผู้รับรู้ข่าวสารที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันการสื่อสาร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์สมัยใหม่ของชุมชน เช่น การกระจายเสียงตามสาย และสื่อออนไลน์ส่วนบุคคล เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ยูทูบ เป็นต้น เป็นอีกช่องทางของการประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม ชุมชน บ้านคูขาดให้เกิดการรับรู้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้นด้วยอีกวิธีหนึ่ง

ความสำเร็จของการปฏิบัติตามรูปแบบการพัฒนากิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของ กลุ่มชาติพันธุ์กุ่มบ้านคูขาด เกิดจากการเปลี่ยนวิธีการทำงานจากต่างคนต่างทำ มาเป็นการจัดการความรู้ ที่เป็นระบบการสร้าง การมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเยาวชน และการใช้สื่อสมัยใหม่ เข้ามาช่วยขยายผล ทำให้ประเพณีนี้ไม่ได้เป็นเพียงพิธีกรรมทางศาสนา แต่เป็นพื้นที่ที่เชื่อมความสัมพันธ์และ สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการดำเนินงานวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์อุยกูซุมชนบ้านคูขาดเป็นรูปแบบ กฐินราษฎร์ คือ กฐินที่ราษฎรหรือประชาชนผู้มีจิตศรัทธานำผ้ากฐินของตัวเองไปถวายตามวัดต่าง ๆ ที่มีใช้วัดหลวง เป็นสังฆกรรมตามพระวินัยบัญญัติเถรวาทที่มีกำหนดเวลา คือ พระสงฆ์สามารถกระทำสังฆกรรมนี้ได้นับแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ไปจนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เท่านั้น กลุ่มชาติพันธุ์อุยกูซุมชนบ้านคูขาดได้ปฏิบัติถูกต้องตามพุทธบัญญัติทุกประการในขณะเดียวกัน ในประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์อุยกูซุมชนบ้านคูขาด มีพิธีกรรมโดดเด่นที่ประชาชนในชุมชนร่วมกันจัดเพิ่มเติมเข้ามาและไม่มีในชุมชนอื่นโดยรอบ ได้แก่ พิธีกรรม สะพานมนุษย์ มีลักษณะ คือ พระสงฆ์รูปที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะสงฆ์ให้เป็นผู้ครองผ้ากฐิน เมื่อเปลี่ยนผ้าจีวรใหม่แล้ว ผู้ชายที่มาร่วมประเพณีบุญกฐินจะนอนราบคว่ำหน้าลงกับพื้นเรียงกันเป็นแถวยาวจนไปถึงศาลาการเปรียญเพื่อเป็นสะพานให้พระสงฆ์รูปดังกล่าวเดินกลับเข้าไปสู่ศาลาการเปรียญ ซึ่งพิธีกรรมดังกล่าวจัดให้มีขึ้นครั้งแรก ในปีพุทธศักราช 2524

พิธีกรรมการเดินบนสะพานมนุษย์ของพระสงฆ์ พบว่า พิธีกรรมดังกล่าวถูกนำมาปฏิบัติในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทยเช่นกัน หากแต่พิธีกรรมดังกล่าวไม่ได้ถูกนำมาปฏิบัติในประเพณีบุญกฐินดังเช่นกลุ่มชาติพันธุ์อุยกูซุมชนบ้านคูขาด แต่ถูกนำมาปฏิบัติในประเพณีสงกรานต์ ณ วัดศรีสุวรรณ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นวัดที่เป็นดังตัวแทนของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่อาศัยในพื้นที่ อำเภอสังขละบุรี ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงซึ่งเดินทางไปทำงานและอาศัยต่างถิ่น ต่างเดินทางกลับมาทำบุญกิจกรรมงานสงกรานต์ ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญในเทศกาลสงกรานต์

การอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์อุยกูซุมชนบ้านคูขาด สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Na Thalang (2016) ที่กล่าวว่า การแสดงตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ในปัจจุบันจะเกิดขึ้นได้ในบริบทที่มีความเหมาะสมทางสังคม ซึ่งกิจกรรมบุญกฐินได้กลายเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนได้อย่างชัดเจนการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึง ปัญหาหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. เยาวชนขาดความสนใจในประเพณีบุญกฐินซึ่งเป็นวัฒนธรรมในชุมชนของตน
2. ขาดสื่อประชาสัมพันธ์ที่นำเสนอความโดดเด่นของประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์อุยกูซุมชน
3. ขาดการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน

เมื่อมีการจัดกิจกรรมฟื้นฟูที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะกิจกรรมที่ให้อาหารแก่ผู้สูงอายุ และเข้ามามีส่วนร่วม จึงพบว่าช่วยปลูกจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Phrakhru Palat Siwaphat Bhadrakano (2020) ที่เสนอว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นควรปลูกจิตสำนึกเยาวชนผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี โดยกิจกรรมเหล่านี้ควรสร้างความสุข ความภาคภูมิใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าของทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ การดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูโดยใช้ “สะพานมนุษย์” ในพิธีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์อุยกูซุมชนบ้านคูขาด ยังเชื่อมโยงกับคตินิยมความเชื่อทางพุทธศาสนาเรื่องการบำเพ็ญบุญที่มีของพระสุเมธดาบส โภธิสัตว์ในอดีตชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการอยู่ของความเชื่อและความศรัทธาที่ฝังลึกในชุมชน และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมที่ยั่งยืนได้อีกทางหนึ่ง

ในขณะเดียวกัน ผลการวิจัยรูปแบบการอนุรักษ์ประกอบไปด้วยแผนปฏิบัติการ 3 แผน คือ 1. แผนอนุรักษ์ฟื้นฟูองค์ความรู้ด้านประเพณีวัฒนธรรม 2. แผนพัฒนากิจกรรมแบบมีส่วนร่วม

3. แผนประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านคูขาด ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ Chanasophidanon (2018) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการทอดกฐินสำหรับชาวพุทธไทย” และเสนอแนวคิดที่ว่า ชาวพุทธไทยควรมีรูปแบบการทอดกฐินพึงประสงค์ ประกอบด้วย รักษาพระวินัย ยึดรูปแบบศาสนพิธี ส่งเสริมความพอเพียง ประสานความสามัคคี และมีปัญญา

ข้อเสนอแนะ

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรดำเนินการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ของชุมชนบ้านคูขาด ในประเด็น “การพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในประเพณีบุญกฐินของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย”

References

- Chanasopidanon, S. (2018). The Kathin offering model for Thai Buddhists. **Rajabhat Thonburi Research Journal Social Studies**, 4 (1), 101-114. (In Thai)
- Distapan, W. (2013). The Belief in Phra Upagutta defeating the devil: Its Inheritance and Reproduction in Present-Day Thai Society. **Journal of Arts**, 42 (2), 221-258. (In Thai)
- Dundes, A., & Bronner, S. J. (2007). **The meaning of folklore: The analytical essays of Alan Dundes**. Utah State University Press.
- Manipathmaket, W. (2006). **Mahayana Buddhism**. Muenkunthamsathan. (In Thai)
- Maticchon Online. (2018). **Bamboo Watering Ceremony and Human Bridge: A Unique Tradition of the Thai-Karen People of Sangkhla Buri**. https://www.maticchon.co.th/region/news_919259. (In Thai)
- Na Thalang, S. (2016). **Creative folklore: dynamics and application of folklore in contemporary Thai society**. Chulalongkorn University. (In Thai)
- National Economic and Social Development Board. (2018). **Report of the 1st/2018 Meeting of the National Economic and Social Development Board (NESDB)**. National Economic and Social Development Board. (In Thai)

- Office of the Council of Rajabhat University Presidents. (2019). **Rajabhat University Strategy for Local Development (20-Year Plan, 2017-2036) (Revised, 2018)**. Office of the Council of Rajabhat University Presidents. (In Thai)
- Provincial Development Strategy and Information Group. (2023). **Five Year Provincial Development Plan 2023-2027, Buriram Province**. Buriram Provincial Office. (In Thai)
- Sivaphat Bhadrāñāno, Phrakhru Palat. (2020). **The Preservation of Lanna Cultural Traditions by Youth in Dong Pa Ngiew Village, Makhun Wan Subdistrict, San Pa Tong District, Chiang Mai Province** [Master's thesis]. Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (In Thai)
- Somdet Phra Buddhaghosacariya (Prayut Payutto).(2018). **Buddhist Dictionary: Glossary Edition** (31st ed.). Sahathammik. (In Thai)
- Som-in, A. (1991). **Worldview of Isan**. Prasan Printing. (In Thai)
- Thahom, U., Thuratha, S. & Wongsā, K. (2018). **Agriculture changing direction, life changing direction: the case of Ban Khu Khat community, Satuek District, Buriram Province**. Siritham Offset. (In Thai)